

تعیین میزان همبستگی نمرات آزمون بندشی استاندارد با نمرات مصاحبه شفاهی دانشجویان زبان

فرامرز کاظمینی، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران - مرکز

mkazemeini@hotmail.com

Abstract

Oral skills are of utmost significance in foreign language pedagogy. But, in Iran, it is not considered in the time of students' admission and placement. Oral interview which has been used in Iran since a long time ago as a means of assessing oral skills, has various difficulties. One of them is the impact of subjective judgment of the raters on the assessment of students' oral skills. Preparation and administration of oral interviews are also time consuming and require a lot of budget; therefore, administration of oral interviews, especially in large scales such as the entrance examination of universities, seems impractical.

Founders of a standard cloze test claim that this written test provides an integrative assessment of student's language skills including oral skills.

In verifying the aforementioned problem, the researcher studied the correlation and regulation between the scores obtained from a standard cloze test and the scores obtained from an oral interview.

Since a meaningful correlation and regulation have been revealed between the scores of these two tests, it can be concluded that a standard cloze test can be used to assess student's oral skills in the case of students' screening and placement.

Key Words: Subjective Assessment, Objective Assessment, Standard Cloze, Validity, Reliability, Practicality

مهارت‌های شفاهی یکی از انواع مهارت‌های زبانی است که در رشته زبان‌های خارجی از اهمیت خاصی برخوردار است. اما در ایران، هنگام گزینش دانشجویان و نیز در هنگام تعیین سطح یا جایگزینی، این مهارت‌ها مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرند. زیرا انجام آزمون مصاحبه شفاهی که از دیرباز در ایران به عنوان ابزاری برای ارزشیابی این مهارت‌ها به کار می‌رفته، مشکلات عدیده‌ای به همراه داشته است. یکی از این مشکلات، تاثیر قضاوت‌های فردی ارزشیابان هنگام تعیین سطح مهارت‌های شفاهی دانشجویان است. تهیه، تدوین و نیز اجرای این آزمون نیز به هزینه و زمان طولانی نیاز دارد که عملاً استفاده از آن را، به ویژه در آزمون‌هایی با مقیاس‌های وسیع، نظیر کنکور سراسری، غیرممکن می‌سازد.

بنیانگذاران «آزمون بندشی استاندارد» مدعی هستند، این آزمون که از اصول روان‌شناسی گشتالت نشأت گرفته است، ارزشیابی جامعی از تمامی مهارت‌های زبانی دانشجویان، از جمله مهارت‌های شفاهی آنان به عمل می‌آورد. برای بررسی این موضوع در زمینه مهارت‌های شفاهی، در این پژوهش، میزان همبستگی و قاعده‌مندی نمرات آزمون بندشی استاندارد با نمرات مصاحبه شفاهی دانشجویان زبان مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه همبستگی و قاعده‌مندی به دست آمده، رابطه معنی‌داری بین نمرات این دو آزمون را نشان می‌دهند، با اطمینان کافی می‌توان از آزمون بندشی استاندارد برای تعیین سطح مهارت‌های شفاهی در هنگام گزینش دانشجویان و نیز در هنگام کلاس بندی استفاده مطلوب به عمل آورد.

کلید واژگان: ارزیابی عینی / ذهنی، آزمون بندشی استاندارد، اعتبار، پایایی، کاربرد عملی

مقدمه

تفاوت در سطح مهارت‌های شفاهی (شنیداری و گفتاری)، مشکلات عدیده‌ای در روند آموزش ایجاد می‌کند. بنابراین باید هنگام گزینش دانشجویان و نیز هنگام کلاس بندی آن‌ها، مهارت‌های شفاهی آنان را نیز ارزشیابی کرد.

آزمون مصاحبه شفاهی از دیرباز در ایران به عنوان ابزاری برای ارزشیابی مهارت‌های شفاهی زبان‌آموزان مورد استفاده قرار می‌گرفته است. مصاحبه حضوری با این که ظاهراً بهترین وسیله برای ارزشیابی مهارت‌های شفاهی زبان‌آموزان است، اما مشکلات عدیده‌ای در راه تهیه، تدوین و اجرای آن وجود دارد. از جمله این مشکلات، تاثیر قضاوت‌های فردی ارزشیابان است. (آندرهیل ۱۹۹۳). آزمون حضوری و شفاهی ممکن است سبب بروز استرس و هیجان در برخی از آزمودنی‌ها شود که این نیز می‌تواند، بر توانمندی آن‌ها در ارائه دانسته‌هایشان تاثیر گذارد. دو مورد فوق از «اعتبار»^۱ و «پایایی»^۲ نمرات این آزمون‌ها می‌کاهد.

همچنین، برگزایی مصاحبه شفاهی به ویژه در مقیاس‌های وسیع نیاز به صرف وقت و هزینه بسیار دارد. حتی در برخی موارد، نظیر کنکور سراسری، استفاده از آزمون مصاحبه شفاهی غیر عملی به نظر می‌رسد. در نتیجه «کاربرد عملی»^۳ این آزمون‌ها در مقیاس بزرگ به زیر سؤال می‌رود.

بنیانگذاران آزمون بندشی استاندارد که از اصول روان‌شناسی گشتالت نشأت گرفته است، مدعی هستند که این آزمون، از تمامی مهارت‌های زبانی دانشجویان از جمله مهارت‌های گفتاری و شنیداری آن‌ها ارزشیابی جامعی به عمل می‌آورد. تایلر

آموزش به عنوان شاهره انتقال علوم و دانسته‌ها از نسلی به نسل دیگر، همواره مورد توجه ابناي بشر بوده است. لذا از دیرباز آزمون‌های گوناگونی برای ارزشیابی توانمندی‌های دانشجویان و نیز میزان یادگیری آن‌ها به کار می‌رفته است. از طریق ارزشیابی، معمولاً جایگاه دانشجویان در مراحل گوناگون آموزش به گونه‌ای علمی مشخص می‌شود. ارزشیابی صحیح از توانمندی‌های دانشجویان هنگام گزینش دانشجو، در پیشبرد هدف‌های آموزشی برخوردار است. زیرا بدین طریق، دانشجویان مستعدتری به دانشگاه‌ها راه می‌یابند و نیز دانشجویان همگن‌تری در یک کلاس درس در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند (هیتن، ۱۹۹۰). بنابراین، هرگونه نقصان و خلل در روند ارزشیابی می‌تواند تاثیرات جبران‌ناپذیری بر نظام آموزشی جامعه برجای گذارد. این تاثیر در کلاس‌های دانشگاهی به وضوح مشهود است.

یکی از مشکلات عمده مریبان زبان دانشگاه‌ها، ناهمگن بودن کلاس‌های زبان است. بدین مفهوم که دانشجویان با توانمندی‌های علمی بسیار متفاوت در کنار یکدیگر در کلاس قرار می‌گیرند. تفاوت توانمندی‌های دانشجویان در مورد رشته زبان‌های خارجی به وضوح بیش‌تری نمایان است. این موضوع به خاطر طبیعت آموزش زبان دوم است، زیرا دانشجویان از همان ابتدا برای ایجاد ارتباط به استفاده از زبان دوم نیاز دارند که در نتیجه عدم توانایی آن‌ها در ایجاد ارتباط به وضوح مشخص می‌شود. تفاوت فاحش توانمندی‌های دانشجویان و به ویژه

مقیاس بزرگ امکانپذیر می‌گردد.

موضوع پژوهش و جامعه آماری

در این پژوهش، میزان همبستگی و قاعده‌مندی نمرات آزمون کتبی بندشی استاندارد با نمرات مصاحبه شفاهی دانشجویان زبان مورد بررسی قرار گرفت تا امکان استفاده از این آزمون به جای آزمون مصاحبه شفاهی مشخص شود. در این راستا، ۳۰۰ نفر از دانشجویان ترم دوم رشته مترجمی زبان انگلیسی، ورودی ۷۷-۷۶ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند.

هدف و اهمیت پژوهش

با توجه به اهمیت مهارت‌های شفاهی در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان زبان‌های خارجی، این پژوهش بر آن است که در صورت معنی‌دار بودن همبستگی و وجود قاعده‌مندی بین نمرات آزمون کتبی بندشی استاندارد و نیز آزمون مصاحبه شفاهی، امکان استفاده از آزمون کتبی یاد‌دشده را برای ارزشیابی مهارت‌های گفتاری و شنیداری آزمودنی‌ها مشخص کند.

اهمیت موضوع پژوهش حاضر در این است که با استفاده از آزمون کتبی بندشی استاندارد بدون نیاز به مصاحبه حضوری، می‌توان دانشجویان هم سطح را در یک کلاس قرار داد. به خاطر حذف مصاحبه شفاهی در وقت و هزینه به میزان قابل توجهی

(۱۹۵۳) این لغت را با استفاده از واژه «closure» یا «بستن» که برگرفته از روان‌شناسی گشتالت است ابداع کرد. براساس این نظریه، انسان‌ها اشکال و محرک‌های ناشناخته و ناتمام را بر اساس تجربه‌های شخصی و دانش خود درک و تفسیر می‌کنند (دورژگی، ۱۹۹۷). مثلاً ممکن است فردی با دیدن طنابی در مرداب، تصور کند ماری را دیده است، زیرا قبلاً مار را دیده و تجربه کرده است. بر این اساس بنیانگذاران آزمون کتبی بندشی مدعی هستند، آزمودنی‌ها بر اساس تجربه زبانی و جهانی خود جاهای خالی متن را پر می‌کنند. در واقع، یک متن مجموعه‌ای از لغات نمی‌باشد که با ساختار دستوری خاصی به هم پیوسته‌اند، و شامل «دانش زمینه‌ای»^۴ و «جهانی»^۵ و بسیاری از عوامل دیگر از قبیل فرهنگ، آداب و رسوم، و «قراردادهای اجتماعی»^۶ یک جامعه زبانی نیز هست. زبان‌آموزی که بتواند جاهای خالی متن را با درجه دشواری متناسب با سطح خود به درستی کامل کند، دانش زبانی و جهانی لازم در آن سطح را داشته و توانسته است با توجه به مکان و زمان متن، نوع رابطه موجود بین عناصر متن، و بسیاری از عوامل خودآگاه و ناخودآگاه دیگر، متن را کامل کند. بر اساس این ادعا، امکان دارد که بتوان از آزمون بندشی استاندارد به جای آزمون مصاحبه شفاهی برای تعیین سطح مهارت‌های شفاهی دانشجویان استفاده کرد. به این ترتیب، با استفاده از آزمون کتبی، «عینی»^۷ و علمی، عوامل اضطراب‌زای آزمون به حداقل کاهش می‌یابد و بر ثبات و پایایی نمرات آن افزوده می‌شود. همچنین، استفاده از آزمون کتبی در

شدند. سپس هر هفتمین لغت از این دو متن حذف شد و به این ترتیب، دو آزمون کتبی بندشی استاندارد آماده شد.

دو نفر از استادان دانشگاه نیز برای ارزیابی آزمون مصاحبه شفاهی انتخاب شدند. آن گاه بر اساس طبقه بندی کوک (۲۰۰۱) و آندرهیل (۱۹۹۳) و پس از بحث و مذاکره بین ارزشیابان، جدولی برای ارزیابی مهارتهای شفاهی دانشجویان تهیه شد تا نمرات حاصل از مصاحبه شفاهی حداکثر اعتبار و پایایی لازم برخوردار باشد. طی برگزاری جلسات متعدد نحوه نمره دادن به آزمون مصاحبه شفاهی بین ارزشیابان بررسی و تعیین شد. سپس، از میان دانشجویان ترم دوم رشته مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، ۳۰۰ دانشجوی انتخاب شدند. همگی دانشجویان، مؤنث بودند. در مرحله بعد دانشجویان در آزمون کتبی بندشی استاندارد شرکت کردند.

پس از آزمون کتبی فوق و در فاصله حداکثر ۳ روز، تمامی دانشجویان در آزمون مصاحبه شفاهی شرکت کردند. مصاحبه ها از طریق سیستم ضبط زیر میز، ضبط شدند تا در صورت وجود تفاوت فاحش در میان نمرات به دست آمده، ارزشیاب دیگری مصاحبه های مورد نظر را ارزشیابی کند و یا خود ارزشیابان به بررسی مجدد و بحث در مورد دلیل اختلاف بپردازند. میانگین دو نمره به دست آمده از ارزشیابی ها به عنوان نمره هر دانشجو در آزمون مصاحبه شفاهی در نظر گرفته شد. نمرات به دست آمده از ارزشیابی ها در آزمون مصاحبه شفاهی برای تعیین «ثبات و پایداری نمرات بین ارزشیابی»^۹ به رایانه داده شد تا همبستگی بین این نمرات محاسبه شود. سپس همبستگی نمرات مصاحبه دانشجویان و نیز نمرات آنها در آزمون کتبی بندشی استاندارد، توسط نرم افزار آماری «SPSS» مشخص شد و در پایان توسط همین نرم افزار، قاعده بندی این همبستگی محاسبه تا معلوم شود، همبستگی معنی دار است یا خیر؟

یافته های پژوهش

از ۳۰۰ دانشجوی شرکت کننده در آزمون کتبی، ۲۸۷ نفر در آزمون مصاحبه شفاهی نیز شرکت کردند و ۱۳ نفر از دانشجویان به دلایل گوناگون موفق به شرکت در آزمون شفاهی نشدند و لذا از لیست حذف شدند.

نمرات به دست آمده از ارزشیابی ها در آزمون مصاحبه شفاهی جهت تعیین ثبات و پایداری نمرات بین ارزشیاب به رایانه داده شد تا همبستگی بین این نمرات محاسبه شود. میزان همبستگی محاسبه شده توسط رایانه به شرح زیر است:

صرفه جویی می شود و نیز دانشجویان در محیطی بدون اضطراب توانایی های خود را بروز می دهند که در نتیجه، بر ثبات و پایداری نمرات حاصل از آزمون می افزاید.

سؤال های این پژوهش

محقق در این تحقیق کوشیده است تا به سؤالات زیر پاسخ دهد:

۱. آیا بین نمرات به دست آمده از آزمون کتبی بندشی استاندارد از یک طرف و نمرات به دست آمده از آزمون مصاحبه شفاهی از طرف دیگر، همبستگی وجود دارد؟
۲. در صورت وجود همبستگی بین نمرات به دست آمده از دو آزمون، نوع همبستگی (منفی یا مثبت) و میزان آن چگونه است؟
۳. آیا قاعده بندی این همبستگی، رابطه معنی داری را بین نمرات این دو آزمون مشخص می کند؟
۴. و سرانجام آیا می توان از آزمون کتبی بندشی استاندارد به جای آزمون مصاحبه شفاهی برای تعیین سطح مهارت های شنیداری و گفتاری دانشجویان استفاده کرد؟

پیشینه پژوهش

در مورد آزمون مصاحبه شفاهی و آزمون کتبی بندشی استاندارد، مطالب بسیار گفته شده است؛ از جمله، ریچاردز (۱۹۹۲)، هچ و فرهادی (۱۹۸۱)، وثوقی (۱۳۷۸). اما در مورد همبستگی بین نمرات این دو آزمون، تاکنون تحقیقات چندانی به ویژه در ایران صورت نپذیرفته است. محقق قصد دارد امکان استفاده از آزمون کتبی بندشی استاندارد را برای ارزشیابی مهارت های شفاهی، به عنوان یک پیشنهاد، در جامعه علمی مطرح سازد.

روش و مراحل انجام پژوهش

ابزار جمع آوری اطلاعات در این پژوهش شامل دو متن آزمون کتبی بندشی استاندارد با درجه دشواری مناسب و نیز مصاحبه شفاهی است که به این روش تهیه شده اند.

ابتدا چند نمونه متن از کتاب ترم دوم رشته مترجمی زبان انگلیسی انتخاب شده و پس از محاسبه درجه این متن ها با استفاده از فرمول فاگ^۸، میانگین آن ها به عنوان درجه دشواری مناسب برای دانشجویان ترم دوم در نظر گرفته شد. سپس چند متن از کتابهای اصلی انگلیسی زبان انتخاب شد. از میان آن ها نیز پس از تعیین درجه دشواری بر اساس فرمول فاگ، دو متن با درجه دشواری مناسب بر اساس یافته های مرحله اول انتخاب

24 Jun 98 SPSS for ms windows release 6.0
 Number of valid observations (listwise)=287.00

Variable CLOZE	
Mean	17.372
S.E. Mean	0.208
Std Dev.	3.518
Variance	12.379
Range	18.000
Minimum	7.92
Maximum	25.92
Sum	4985.700
Valid observations	287
Missing observations	0

محقق برای بررسی این موضوع که آیا می توان از آزمون کتبی بندشی استاندارد به جای آزمون مصاحبه شفاهی برای ارزشیابی مهارت های شفاهی دانشجویان استفاده کرد یا خیر، به محاسبه دو فاکتور نیاز داشت؛ که عبارت بودند از:

1. اندازه گیری میزان و نوع «همبستگی» بین نمرات به دست آمده از آزمون مصاحبه شفاهی از یک طرف، و نمرات به دست آمده از آزمون های کتبی بندشی استاندارد از طرف دیگر.
 2. محاسبه قاعده مندی این همبستگی.
- برای این کار باز هم از نرم افزار SPSS استفاده شد. میزان همبستگی محاسبه شده توسط رایانه به شرح زیر است:

24 Jun 98 SPSS for ms windows release 6.0

PROXIMITIES

Data information

287 unweighted cases accepted

0 cases rejected because of missing values

Correlation measure used

Correlation similarity coefficient Matrix

قاعده مندی این همبستگی نیز توسط نرم افزار SPSS برابر با 0.72 محاسبه شد.

Variables	CLOZE
Interview1	0.8446

24 Jun 98 SPSS for ms windows release 6.0

PROXIMITIES

Data information

287 unweighted cases accepted

0 cases rejected because of missing values

Correlation measure used

Correlation similarity coefficient Matrix

Variables	Interview 1
Interview 2	0.8823

سپس میانگین نمرات به دست آمده از دو ارزیاب به عنوان نمره هر آزمودنی در آزمون مصاحبه شفاهی در نظر گرفته شد و نمرات حاصل جهت انجام عملیات آمار توصیفی و استنباطی وارد رایانه شدند تا به وسیله نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. جدول زیر نمایانگر آمار توصیفی نمرات آزمون مصاحبه شفاهی است که به وسیله نرم افزار SPSS مشخص شده است:

24 Jun 98 SPSS for ms windows release 6.0

Number of valid observations (listwise)=287.00

Variable Interview	
Mean	15.620
S.E. Mean	0.281
Std Dev.	4.756
Variance	22.618
Range	24.750
Minimum	2.75
Maximum	27.50
Sum	4483.000
Valid observations	287
Missing observations	0

نمرات به دست آمده از آزمون های کتبی بندشی استاندارد نیز برای انجام عملیات آمار توصیفی و استنباطی وارد رایانه شدند تا به وسیله نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل قرار شوند. آمار توصیفی این نمرات که به وسیله نرم افزار SPSS انجام گرفته، به شرح جدول بالای ستون دوم همین صفحه ارائه شده است:

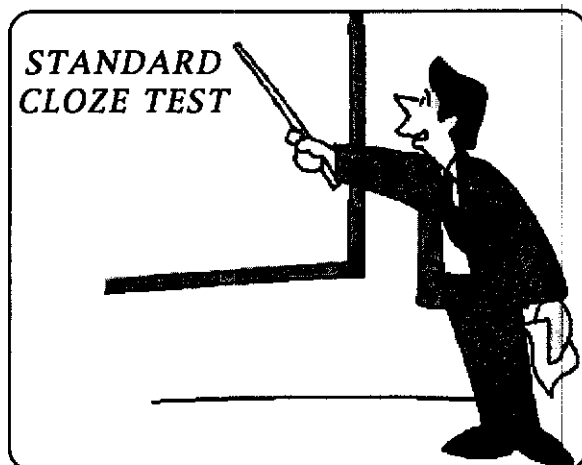
ولی با توجه به همبستگی و قاعده مندی بالای به دست آمده در این تحقیق، می توان پیش بینی کرد که این تعداد نسبت به زمانی که از هیچ معیاری برای تعیین سطح مهارت های شفاهی دانشجویان استفاده نمی شود، به مراتب کم تر خواهد بود.

زیرنویس

1. validity
2. reliability
3. practicality
4. background
5. universal
6. conventions
7. objective
8. Fog
9. inter-rater reliability
10. correlation
11. standard deviation
12. range
13. variance

منابع

- Cook, Vivian, (2001). **Second Language Learning and Language Teaching 3ed**. Great Britain: University of Essex.
- Dworetzky, John P., (1997). **Psychology**. Washington: Brooks/ Cole Publishing Company.
- Hatch & Farhady, (1981). **Research design and statistics for applied linguistics**. Tehran: Rahnama Publications.
- Heaton, H.B., (1990) **Writing English Language Tests**. London and New York: Longman group UK Limited.
- Richards, J.C., Platt, T.T., J. & Platt, (1998). **Longman Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics**. Great Britain: Richards Clay PLC, Bungay.
- Underhill, n., (1993). **Testing Spoken English**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vossoughi, Hossein (1378). **An Encyclopedic Dictionary of Teaching English as a Foreign Language**. Tehran: Rahnama Publications.

نتایج پژوهش

مقایسه آمار توصیفی آزمون مصاحبه شفاهی و آزمون کتبی بندشی استاندارد، اطلاعات زیر را به دست می دهد. میانگین نمرات بدست آمده از آزمون کتبی بندشی استاندارد به میزان $1/752$ بیش تر از میانگین نمرات حاصل از آزمون مصاحبه شفاهی است. میزان «انحراف استاندارد»^{۱۱} نمرات به دست آمده آزمون مصاحبه شفاهی، بیش از انحراف استاندارد نمرات بدست آمده از آزمون بندشی استاندارد است. «دامنه تغییرات»^{۱۲} نمرات آزمون مصاحبه شفاهی نیز بیش از دامنه تغییرات نمرات آزمون بندشی استاندارد است. نمرات آزمون بندشی استاندارد از یکنواختی بیش تری نسبت به نمرات آزمون مصاحبه شفاهی برخوردار هستند. در واقع در آزمون بندشی استاندارد جمعیت همگن تری از نمرات وجود دارند. «واریانس»^{۱۳} نمرات به دست آمده از آزمون مصاحبه شفاهی (۶۲، ۲۲) به مراتب بیشتر از واریانس نمرات بدست آمده از آزمون بندشی استاندارد (۳۸، ۱۲) می باشد که خود نشانگر همگون تر بودن نمرات آزمون بندشی استاندارد است.

با توجه به این که میزان همبستگی بین نمرات به دست آمده از این آزمون توسط نرم افزار SPSS معادل $0/85+$ است و نیز قاعده مندی این همبستگی معادل $0/72+$ محاسبه شده است، و همچنین با در نظر گرفتن ثبات و پایایی قابل قبول نمرات بین ارزشیابی ها ($0/8823+$) این نتیجه حاصل می شود که می توان از آزمون کتبی بندشی استاندارد به جای آزمون مصاحبه شفاهی، برای ارزشیابی مهارت های شفاهی دانشجویان استفاده کرد. اما همواره باید در نظر داشت که در تمامی موارد، این نتیجه مثبت نیست. بنابراین این طور به نظر می رسد که حتی در صورت استفاده از آزمون کتبی بندشی استاندارد نیز در کلاسهای درسی تعداد معدودی از دانشجویان، همسطح دیگران نخواهند بود،